

надрах спільноти відбувається формування та утвердження нових суспільних цінностей та ідеалів, а також запозичення європейських.

Список використаних джерел :

1. Левкулич В. Справедливість як соціокультурна цінність. *Гілея*. 2017. № 7. С. 273-277.
2. Нарядько Г. Сучасний вектор розвитку ціннісної парадигми соціуму. *Мандрівець*. 2015. № 2. С. 64–67.
3. Підлісний М. Шубін В. Цінності та буття особистості. Монографія. Дніпропетровськ: ДДФА, 2005. 128 с.

Шуба Олег

*здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка
(науковий керівник – П. Кравченко)
(м. Полтава)*

РАЦІОНАЛІСТИЧНА ЕТИКА СОКРАТА І ЇЇ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ОСВІТИ

Раціоналістична етика Сократа має важливе значення в історії філософії та є основою для розвитку моральної думки, побудованої на самопізнанні та пізнанні світу [4, с. 27–34]. Сократ прагнув виявити універсальні моральні принципи, які б стали напрямними для людини у досягненні доброчесності через раціональне усвідомлення [5, с. 50–53]. Його діалогічний метод залишився актуальним і в сучасному освітньому процесі, де на перше місце виходять критичне мислення та здатність до рефлексії [1, с. 45–48]. Метою цієї роботи є дослідження значення сократівської етики для сучасної освіти та її перспективи в майбутньому навчанні [13, с. 120–123].

Етична система Сократа ґрунтується на переконанні, що знання є ключовим фактором досягнення чесноти, а незнання – це джерело помилок і аморальних вчинків [5, с. 60–62]. На відміну від софістів, які вважали моральні норми відносними, Сократ був переконаний, що справжня етика повинна базуватися на об'єктивному пізнанні істини [8, с. 60–64]. Людина, яка знає, що таке добро, обов'язково буде діяти згідно з цими знаннями [4, с. 27–34]. Такий підхід є фундаментом для формування самокритичного мислення та самопізнання, що особливо важливо для освітнього процесу [1, с. 45–48].

Сократ також вважав, що знання і чеснота невід'ємні одне від одного: людина, яка розуміє моральні цінності, здатна поводитися відповідно до них [5, с. 75–78]. Цей підхід є протиставленням вченню софістів, які наполягали на релятивізмі моралі [8, с. 65–68]. Для Сократа чеснота була безумовним знанням,

що допомагало уникати випадкових імпульсів і жити відповідно до принципів добра та справедливості [4, с. 30–32].

Сократівський метод, відомий як маєтика, передбачає послідовний процес запитань і відповідей, завдяки якому виявляється істина через активне мислення і діалог [6, с. 140–145]. Цей метод є одним із ключових інструментів в освітньому процесі, оскільки спонукає учнів самостійно шукати відповіді замість пасивного засвоєння інформації [10, с. 78–80]. Сократ наголошував на важливості сумніву і критичного підходу до знань як засобу досягнення істинного розуміння [4, с. 27–34].

У сучасних школах і університетах метод Сократа використовується для розвитку критичного мислення та аналітичних здібностей студентів [7, с. 112–118]. Завдяки активним діалогам викладачі стимулюють студентів ставити запитання, аналізувати інформацію та формувати власні висновки, що сприяє глибокому розумінню матеріалу та навичкам самостійного мислення [8, с. 60–64].

Сократівський метод поклав основи для розвитку діалогічної освіти, яка активно використовується і сьогодні [7, с. 112–118]. Принципи цього методу стали основою для таких підходів, як проблемне навчання та метод кейсів [15, с. 250–260]. Ці підходи вимагають від учнів не просто запам'ятовування матеріалу, а й активної взаємодії з ним, пошуку відповідей і аналізу отриманої інформації [8, с. 60–64]. Використання таких методів сприяє не тільки засвоєнню знань, але і розвитку здатності до самостійного аналізу [10, с. 78–80].

Особливо важливим є використання сократівського методу в юридичній та медичній освіті, де студенти мають навчитися аналітично мислити та приймати обґрунтовані рішення [5, с. 180–185]. У таких ситуаціях метод Сократа допомагає аналізувати складні ситуації, оцінювати різні точки зору та знаходити оптимальні рішення [4, с. 30–32].

Сократівський підхід також має значення у галузі педагогіки, де вчителі використовують метод навідних запитань для стимулювання учнів до самостійного пошуку рішень [1, с. 45–48]. Це дозволяє глибше зануритись у матеріал і краще його зрозуміти, ніж за допомогою традиційних методів навчання [6, с. 140–145].

Сократівський підхід залишається актуальним і в сучасній освіті, що постійно змінюється під впливом нових технологій [13, с. 120–123]. У світі, де знання є доступними, важливо не тільки володіти інформацією, а й уміти критично оцінювати її достовірність та практичну цінність [1, с. 89–95]. Сократівський метод сприяє вихованню особистостей, здатних до самостійного мислення та аналізу, які готові приймати зважені рішення [4, с. 27–34].

Інтерактивні освітні платформи і онлайн-дискусії також можуть використовувати елементи сократівського діалогу, спонукаючи учнів до

активної участі у процесі навчання [6, с. 140–145]. Це дозволяє адаптувати сократівський метод для віртуальних класів, де студенти мають змогу через онлайн-технології аналізувати матеріал та обговорювати його зі своїми викладачами і колегами [15, с. 250–260].

Крім того, сократівський підхід може бути успішно застосований у підготовці управлінців та підприємців, де критичне мислення і здатність ставити правильні запитання є основою успіху [5, с. 180–185]. Такий підхід сприяє розвитку лідерських якостей, навичок командної роботи та здатності приймати обґрунтовані рішення в умовах невизначеності [7, с. 112–118].

Етика Сократа має важливе значення для формування моральної особистості. Його підхід ґрунтується на ідеї, що правильні вчинки можливі лише через знання, а усвідомлення своїх дій є основою для правильного вибору [11, с. 56–60]. Сократ підкреслював, що кожна людина повинна прагнути пізнання, щоб зрозуміти, що є справжнім добром. Такий підхід особливо актуальний у сучасному світі, де моральні дилеми стають все складнішими через швидкий розвиток технологій та зміну соціальних норм [12, с. 34–38].

Сократівська етика підкреслює значення критичного аналізу як знань, так і моральних цінностей, що впливають на наші дії. Це допомагає формувати зрілих особистостей, здатних приймати зважені рішення і нести відповідальність за свої вчинки [4, с. 30–32]. Сократівський метод сприяє вихованню молоді, розвиваючи в них почуття відповідальності, емпатії та здатності до моральних оцінок [5, с. 75–78].

Етичні принципи Сократа також можуть бути корисними у формуванні корпоративної етики. Застосування сократівського підходу дозволяє працівникам критично оцінювати свої дії та приймати етично обґрунтовані рішення навіть у стресових ситуаціях [7, с. 112–118].

Сократівський метод має широке застосування в професійній підготовці. У бізнес-освіті використовуються елементи сократівського підходу, щоб навчити студентів аналізувати проблеми та формулювати власні рішення. Це дозволяє майбутнім фахівцям розвивати лідерські якості, здатність працювати в команді і приймати рішення в умовах невизначеності [5, с. 180–185].

У медичній освіті метод Сократа допомагає майбутнім лікарям навчитися ставити правильні запитання, аналізувати симптоми пацієнтів і приймати обґрунтовані рішення щодо лікування. Такий підхід сприяє розвитку клінічного мислення, що є надзвичайно важливим у медичній практиці [4, с. 27–34].

Сократівський метод також відіграє важливу роль у підготовці юристів, яким необхідно аналізувати правові норми, аргументи сторін і здійснювати правову оцінку. Навички критичного мислення, розвинені за допомогою цього підходу, допомагають юристам ефективно захищати інтереси клієнтів і уникати помилок у правозастосуванні [7, с. 112–118].

Сократівський метод знаходить своє місце і в підготовці психологів, яким важливо навчитися аналізувати поведінку людей та працювати з емоційними проблемами. Діалогічний підхід дозволяє розвинути емпатію та навички активного слухання, що є критично важливими для ефективної роботи з клієнтами [6, с. 140-145].

Раціоналістична етика Сократа та його діалогічний метод мають значний вплив на розвиток освіти як минулого, так і сучасного. Сократівський метод, орієнтований на розвиток критичного мислення, залишається актуальним інструментом для підготовки майбутніх лідерів і відповідальних громадян. В умовах постійних соціальних і технологічних змін, цей підхід сприяє формуванню освіченого та етично відповідального суспільства, здатного до аналізу та прийняття обґрунтованих рішень.

Сократівський метод надихає на пошук істини та самовдосконалення, сприяючи формуванню відповідальних громадян, які можуть критично мислити та діяти на благо суспільства. У цьому полягає його вічна актуальність та значення для освіти і виховання нових поколінь.

Список використаних джерел :

1. Вернер Й. Паїдея: форми античної грецької культури. Київ: Основи, 2001. С. 45–48, 89–95.
2. Журавський В. Антична філософія і розвиток суспільної думки. Львів: Світ, 2003. 320 с.
3. Ніцше Ф. Сутінки ідолів. Харків: Фоліо, 2010. 276 с.
4. Платон. Аполוגія Сократа. Афіни. *Філософська бібліотека*. 1985. С. 27–34.
5. Аристотель. Нікомахова етика. Київ: Академія, 2005. С. 50–53, 75–78, 180–185.
6. Платон. Федон. Львів: Світло, 1999. С. 140–145.
7. Аристотель. Політика. Одеса: Наукова думка, 2004. С. 112–118.
8. Платон. Горгій. Дніпро: Просвіта, 2006. С. 60–64, 65–68.
9. Плотін. Еннеади. Харків: Грані-Т, 2003. 400 с.
10. Епіктет. Діатриби. Вінниця: Мистецтво, 2001. С. 78–80.
11. Августин. Сповідь. Львів: Видавництво Старого Лева, 2007. С. 56–60.
12. Абеляр П. Етика або Відомо й Невідомо. Київ: Науковий світ, 2008. С. 34–38.
13. Декарт Р. Роздуми про першу філософію. Київ: Либідь, 1996. С. 120–123.
14. Сократ. Діалоги. Афіни: Філософська бібліотека, 1980. 389 с.
15. Платон. Держава. Харків: Ранок, 2004. С. 250–260.
16. Епіктет. Про свободу. Київ: Видавництво «Логос», 2012. 175 с.